

De ene-oefening-samadhi

Fragment uit de Prajnaparamita Saptashatika sutra (The perfection of wisdom in 700 lines), ook wel bekend als de Prajna(paramita) soetra van Manjushri.

Gepubliceerd op [Stiltij-weblog](#). Vertaling en annotatie: Ad van Dun, 10 juli 2013.

Bron: Conze, E.: The short Prajnaparamita texts. London 1973, p. 101-103.

[HIER](#) een pdf-versie, 17 mb, van dit boek; [HIER](#) een alternatieve engelse vertaling.

Voor context, achtergronden en een derde vertaling van dit fragment:

Gregory, P. (ed.): Traditions of meditation in Chinese Buddhism. Honolulu 1986.

Boeddha:

Als een bodhisattva, een groot wezen, de vervolmaking van wijsheid beoefent, zal hij snel volledige verlichting kennen. Er is een concentratie die "de ene-oefening"¹ heet.

Als de bodhisattva, een groot wezen, dit beoefent zal hij snel volledige verlichting kennen.

Manjushri:

Hoe verkrijgt een bodhisattva, een groot wezen, toegang tot die concentratie van de ene-oefening? Waarom heet dit "de ene-oefening-samadhi"?

Boeddha:

Eenheidswerking is een synoniem voor niet-maken².

Een zoon of dochter van goede afkomst die de ene-oefening-samadhi wil beoefenen moet allereerst vragen stellen over de vervolmaking van wijsheid.

Daarna zal hij de ene-oefening-samadhi ingaan.

En waarom? Omdat niet-maken geen vorm heeft, niet verstoord wordt, onwrikbaar is, ondenkbaar, voorbij alle overweging, onvatbaar.³

Een zoon of dochter van goede afkomst die de ene-oefening-samadhi wil ingaan moet op zichzelf leven, moet iemand worden die zich niet hecht aan gezelschap.

Laat hij gaan zitten met gekruiste benen zonder aan enig teken aandacht te schenken; maar wel aandacht schenkend aan de Tathagata⁴ en aan alle verschijnselen [dharma's], door middel van niet-beoordelen.

Als hij aandacht schenkt aan een tathagata moet hij diens naam opvangen.⁵

En als hij diens naam gehoord heeft en heeft nagevoeld, laat hij dan gaan zitten met het gezicht gekeerd in de richting van die tathagata.

En als hij enkel aandacht schenkt aan die tathagata dan zal hij dankzij die aandacht ook recht doen aan alle boeddha's en stamhouders van verleden, heden en toekomst.

En waarom? Tathagataschap⁶ is enkelvoudig van aard.

Zoals een enkele tathagata ontelbare boeddhakwaliteiten en onmetelijk inzicht bezit, zo mag degene die gevestigd is in de ene-oefening-samadhi verwachten dat uit dit ene niet-maken [van zijn oefenen] ontelbare onderrichtssferen voortkomen die onderwezen zijn door de tathagata's, de arhats, de volledig verlichten.

Hij kan evenveel dharma-onderrichtingen verwachten als Ananda zich heeft eigen gemaakt.⁷

Heeft hij deze ene-oefening-samadhi verworven, dan kan hij verwachten dat hij zich tot aan het einde van zijn levenstermijn wijdt aan het verhelderen van de dharma en de achtergronden ervan.

En tot hen die behoren tot het voertuig van de bodhisattva's en die zich afvragen 'Welke van de vele concentratievormen⁸ is deze ene-oefening-samadhi' moet men zeggen: 'Het is de concentratie waarvan verkondigd is dat hij ondenkbare kwaliteiten bezit. Als jullie die concentratie kunnen aanvaarden in zijn ondenkbare kwaliteiten, dan moet je ermee verdergaan. In de mate dat je ermee verdergaat, in die mate zal de kwaliteit ervan je duidelijk worden; en overeenkomstig de regel die ik heb toegelicht, moet je gaan zitten.'

Maar die concentratie kan niet voltooid worden door hen die zich hechten aan meningen, die iets ontlenen aan meningen, die een bestaan leiden in meningen.

Het is te vergelijken met iemand die een onbetaalbaar waardevol juweel bezit dat niet gepolijst is. Een ander vraagt hem: 'Wat is dat juweel van jou, wat zijn de kwaliteiten ervan?' Dan zou hij antwoorden: 'Weet dat de kwaliteiten van dit juweel onmeetbaar zijn.'

Daarop geeft hij dat juweel aan de ander zodat deze het kan polijsten, en zegt:

'Begin eerst met het polijsten van dit juweel, dan zul je het zelf zien.'

Als de ander dan het juweel neemt, kan hij het polijsten met behulp van het juiste gereedschap. Zou hij op die manier het juweel polijsten, dan zou dat de grote waarde ervan openbaren. In de mate waarin hij het juweel polijst, in die mate kan hij de kwaliteit ervan zien. Precies zo ook, Manjushri, wanneer de zoon of dochter van goede afkomst op deze manier de concentratie aangaat en zich erin vestigt, zal hij de kwaliteiten ervan ontdekken.

Zoals de zon geen grens hanteert om zijn straling af te bakenen, zo ook, Manjushri, belichaamt degene die toevlucht vindt in de ene-oefening-samadhi en erin doordringt en ermee vertrouwd raakt, geen enkele andere expressie dan de expressie van de vervolmaking van wijsheid. Zo volledig duikt hij erin, dat hij geen enkel verschijnsel [dharma] waarneemt, omdat alle dharma's immers ongeboren en doodloos zijn.

Stel dat er vier mannen op de vier hoeken van de oceaan water zouden scheppen uit de oceaan, dan zou alle water dat zij eruit halen één en dezelfde smaak hebben, namelijk één zoute smaak. Zo ook, Manjushri, heeft elke dharma-expressie die ik kenbaar heb gemaakt één en dezelfde smaak, namelijk de smaak van niet-maken, van niet-bestaan, van onthechting, van bevrijding.

En wélke dharma een zoon van goede afkomst die in deze concentratie verwijlt ook zal uitdrukken, al wat hij uitdrukt zal één en dezelfde smaak hebben, namelijk de smaak van niet-maken, van niet-bestaan, van onthechting, van bevrijding, van voltooiing.

Dankzij deze concentratie kan de zoon van goede afkomst elke dharma die ik getoond heb onderrichten, verklaren, uitleggen zoals hij dat wenst.

Op deze manier zal die zoon of dochter van goede afkomst dankzij deze concentratie zijn expressie, door middel van niet-beoordelen, laten verwijzen naar niets anders dan het ongeborene, naar het niet-gemaakte, naar niet-bestaan.

Tenslotte zal een bodhisattva, een groot wezen, dankzij deze concentratie snel de dharma's vervullen die fungeren als vleugels van verlichting⁹ en dus zal hij snel volledige verlichting kennen.

In de mate waarin een bodhisattva, een groot wezen, niet bevangen wordt door het zelf-element etc.¹⁰ tot en met het Dharma-element, noch door het elimineren ervan of door hun ene enkelvoudigheid of juist hun veelsoortigheid, in die mate zal de bodhisattva, het grote wezen, dit alles geduldig aanvaardend¹¹, snel volledige verlichting kennen.

Of ook als hij niet nadenkt over volledige verlichting, dan is het geduld van die zoon van goede afkomst rijp voor het verwerven van de dharma's van een bodhisattva, van de dharma's van een boeddha, en dan streeft hij geen verlichting na om boeddhaschap te verwerven. Over de zoon van goede afkomst die een dergelijk geduld bezit verklaar ik dat hij snel volledige verlichting zal kennen. Als hij grondig gelooft en niet terneergeslagen raakt bij de gedachte 'Alle verschijnselen [dharma] zijn de verschijnselen van een boeddha', dan verklaar ik over hem dat hij zich niet meer kan afwenden van volledige verlichting.

Alle dharma's van een boeddha zijn aanwezig in de zoon of dochter van goede afkomst die bij het horen van deze uiteenzetting noch verbazing noch terughoudendheid ervaart.

¹ *Eka-vyūho samādhi*, omschreven in de Grote Prajnaparamita soetra (Conze: The large sutra on perfect wisdom. Berkeley 1975, p. 151) als: 'overwegen dat geen enkel verschijnsel dualiteit kent.' *Eka* = een, enkelvoudig; *vyūho* = serie, orde, reeks, harmonie [zie voor *vyūho* ook <http://buddhism.lib.ntu.edu.tw/DBLM/olcourse/sanskrit/ Amitabha/205.htm>, onderaan de pagina]; *samādhi* = concentratie, diepe meditatie; dus: de concentratie van de enkelvoudige orde, concentratie van de ene, enkele harmonie.

Dogen was bekend met deze oefenvorm: *ichigyo-zammai*, "one-practice samādhi" (zie C. Bielefeldt: Dogen's Manuals of Zen Meditation. Berkeley 1988, p. 84). Ook Suzuki-roshi verwijst ernaar (zie bijv. [deze dharmatalk](#)).

² "Niet-maken" is een zo letterlijk mogelijke vertaling van "non-production" en houdt verband met Boeddha's grondonderricht van het niet-ontstaan der dingen (*anitya*: vergankelijkheid; *anutpada*: geen ontstaan; *anatman*: geen zelf). In deze zelfde soetra (The perfection of wisdom in 700 lines) staan de volgende twee relevante passages (resp. p. 87 en p. 92):

Manjushri: 'Waarvan is de term "zelf" een synoniem?'

Sharadvatiputra [= Shariputra]: 'Het is een synoniem van "niet-maken"'

Manjushri: 'Zo is het, eerwaarde Sharadvatiputra. Het woord "zelf" verwijst naar hetzelfde als waar het woord "boeddha" naar verwijst.'

Manjushri: 'De making [production] van een boeddha wordt niet teweeggebracht door iets aan te brengen of iets te verwijderen.'

³ Met andere woorden: alle vragen raken uitgeput omdat transcendentie zich niet laat vangen in definities.

⁴ *Tathagata* betekent letterlijk een 'zodanig gekomene', een 'in zodanigheid verkerende', een ander woord voor een

boeddha, een volledig ontwaakt wezen. Hier, in deze oefencontext, een beschermende boeddha, een leraar die jou verbindt met je ware aard (boeddhanatuur) - zie ook noot 5.

Zodanigheid (*tathata*) wordt in de soetra's gebruikt als synoniem voor onze ware aard (*svabhava*), waarheid (*dharma*), leegte (*shunyata*), transcendentie, het onkenbare (*acintya*). Regelmatig ook hanteert Shakyamuni Boeddha deze term als aanduiding voor zichzelf: de Tathagata; in dat laatste geval wordt Tathagata met een hoofdletter geschreven. Een vergelijkbaar onderscheid - kleine letter of hoofdletter - vindt men bij *dharma* (verschijnsel, kleinste element) en *Dharma* (waarheid, wetmatigheid), en bij *boeddha* (een boeddha) en Boeddha (Shakyamuni Boeddha).

⁵ "Naam" is het sanskriet woord "*nama*", een oud en heilig woord dat vaak fungeert als aanroep ("*ohm nama shivaya*") of groet ("*namaste*"), dus als verbindingsmiddel. Vergelijk ook "*nama-rupa*": "geest-en-lichaam", een boeddhistische aanduiding voor onze persoonlijkheid (psychologie en biologie). *Nama* is de verbinding tussen geest en uitdrukking ervan (het woord), het kenbaar maken van onze ware aard. "Naam opvangen" kan dan begrepen worden als "zich herkennen in", "zich vereenzelvigen met", "delen in eenheidswerking". Gregory, P. (ed.): Traditions of meditation in Chinese Buddhism. Honolulu 1986, p. 165: "...single-mindedly recite his name"

⁶ David Chappell (Gregory, P. (ed.): Traditions of meditation in Chinese Buddhism. Honolulu 1986, p. 165) vertaalt hier Dharmadhatu [het rijk van de Dharma] in plaats van Tathagata.

⁷ Ananda was de leerling van Boeddha die alle onderrichtingen heeft weten vast te leggen in zijn geheugen en zo ervoor gezorgd heeft dat het onderricht bewaard is gebleven en doorgegeven kon worden.

⁸ In de Grote Prajnaparamita soetra (zie noot 1) bijvoorbeeld worden 112 soorten concentratie genoemd.

⁹ "Vleugels van verlichting" (*bodhipaksha*) is de klassieke aanduiding voor een bundeling van 37 oefeningen, verdeeld in 7 groepen: de vier aandachtsvormen (*satipatthana*), de vier juiste inspanningen (*praharani*), de vier bovennatuurlijke vermogens (*ridhipada*), de vijf wortels (*indriya*), de vijf krachten (*bala*), de zeven factoren van verlichting (*bodhyanga*) en het achtvoudig pad (*ashtangika marga*).

¹⁰ Met "etc." ondervangen vertalers van klassieke teksten wel vaker allerlei herhalingen van reeksen. Dit soort herhalingen zijn functioneel in het orale onderricht, zoals dit gold voor de soetra's gedurende de eerste eeuwen na Boeddha's verdwijnen; hedendaagse lezers ervaren dergelijke lange reeksen inclusief herhalingen vaak als moeilijk of overbodig. In dit specifieke geval is er in deze soetra zelf geen letterlijke opsomming te vinden waar "etc." naar verwijst, maar wel onderstaande passage (p. 94) waarin Manjushri een toelichting geeft aan de Boeddha betreffende het onvoorwaardelijke zicht op diverse "elementen":

"Volmaakte wijsheid", Heer, staat gelijk aan het niet-maken [het niet-ontstaan] van alle dharma's. Wat "volmaakte wijsheid" wordt genoemd is een woord voor het ondenkbare element. En het ondenkbare element is het niet-maakbare-element, en dat op zijn beurt is het Dharma-element, en dat weer is het element waarin er geen geconditioneerde ideeën zijn, het ondenkbare element dus. Het ondenkbare element op zijn beurt is het zelf-element, en dat is het element van de vervolmaking van wijsheid. Zo begrepen zijn het element van volmaakte wijsheid en het zelf-element niet twee, niet gescheiden.'

¹¹ "Geduld" en "aanvaarding" verwijzen naar *anutpattikadharmakshanti* (de aanvaarding [*kshanti*] van het niet-ontstaan [*anutpada*] der dingen/verschijnselen [*dharma*]), een kwaliteit van de rijpe bodhisattva.